

MEDI I ART

Es fa difícil trobar com definir aquest tipus d'obra que apareix quan menys ho esperes, que es dona en les circumstàncies vivencials de la realitat que t'envolta. És tot l'ambient que l'embolcalla, i per aquest motiu em sembla adient de dir-ne "art i el medi", que no voldria que es confongués amb el moviment que va aparèixer a començaments dels anys 60, amb els seus happenings, pop art o *environaments-ambient* i del que n'eren representants Dine, Oldenburg i Kaprow. Aquest postulava que tot espectador dels *environaments* no és més que part integrant de l'obra.

Aquesta mena d'obra que jo anomeno art del medi és anterior als anys 60, i m'ha durat fins avui. De fet, encara em sembla que podria continuar de per vida, perquè són molts els ambients que em motiven, i de diferent manera. Cal pensar que també Marcel Duchamp, ja l'any 1917, agafà un orinal i el convertí irònicament en una obra d'art, tal com ens mostra el dadaisme i les seves obres, i això obre grans possibilitats d'actituds, obrint el ventall a tota mena d'obra. Aquest no és ben bé el meu cas, donat que en mi existeix una acció positiva a l'hora d'entendre aspectes de vertadera plàstica en les coses que m'envolten. Tot i tenint coneixement d'allò que ha passat artísticament, procuro que no em domini; és a les meves vivències al que procuro ser fidel, a allò que la vida em porta i em dona; he de ser receptiu al que se'm presenta.

És cert que en tot l'art del segle XX s'observa com els aspectes de ruptura d'aparença negativa són més vitals i generadors de noves expressions, però, acceptant aquest principi, es tracta d'ampliar en positiu un vocabulari més ampli i ric.

Trobo molt bé que aquell que vulgui seguir el rastre dels canvis i les aportacions de l'art faci una història de l'art específica, però l'art és molt més que tot això. No m'imagino a un artista lligat de per vida a un aspecte de la seva obra, per més atractiu que sigui el seu art. Un artista és una persona que viu en un lloc i en un temps, i les coses, els fets i la seva sensibilitat apta per percebre va deixant rastre de molts aspectes, i del que més de la seva persona, de com és ell. Les obres retraten els seus autors, i al meu entendre aquesta història de l'art és la més interessant; més complexa sens dubte, però més cabalosa en tots els aspectes.

En acabar els estudis acadèmics de Belles Arts sents certa preocupació perquè entres en una fase difícil: saps entendre els models que tens al davant, ja sigui figura humana, paisatge o tema urbà, i en pots fer una descripció objectiva en dibuix, color o forma, però al mateix temps te n'adones de que al començar el segle XX hi ha un desig de trencar amb els postulats de l'acadèmia. Així, en el meu cas, a partir del 1951 començava aquesta tasca confusa, perquè no es tractava pas de mirar les últimes aportacions, ans al contrari, al meu entendre la vida, la meva realitat m'aniria marcant la pista en tot. Tenia ja un llenguatge après que calia oblidar, evitar que em destorbés per a poder ser lliure i més creatiu. Això costa molt, calia fer un sobreesforç i evitar de caure en una altra acadèmia marcada per un moviment, estil o concepte determinat de l'art contemporani. Calia tenir ben present l'autonomia i la independència per a concebre de la manera més lliure possible. En aquell moment, els llibres, les exposicions, els museus d'art contemporani i les obres dels altres, tant de la realitat de les exposicions com de les publicacions, podien ajudar molt, però reconec que eren el perill que calia evitar. Fou un moment d'una forta crisi, però que sempre s'ha d'agrar, tot i que et sents molt indefens i poca cosa. Cal tenir paciència, pensar, analitzar i saber mirar les teves possibilitats. Jo creia que podia servir treballant amb arquitectes, en algun motiu per a la seva obra, per a un particular o la mateixa Església, o en alguna obra pública d'un carrer o plaça. Volia fer art integrat, com havia vist que al llarg de la història s'havien fet obres de les diferents disciplines aplicades a llocs que eren el goig dels vianants de moltes generacions. Calia paciència i preparar-se. El grup Flamma fou un incentiu important en aquest moment, quan encara estàvem dins els estudis acadèmics. Es va fundar la primavera del 1948, i vam fer moltes xerrades, obres i altres coses en comú (viatges, exposicions, visites a obres d'interès...), i tot plegat portava a una formació paral·lela a l'Escola, i d'un valor que tocava més la realitat. Fins i tot vam arribar a tenir un estudi en comú els amics del Flamma: Joan Lleó, Albert Garcia i jo, al carrer del Carme, 43 àtic, de Barcelona.

Quan fas una obra per a una funció i un lloc determinats, requereix un estudi específic, tant si és una làmpada com unes reixes o una pintura o escultura. Aquesta tasca demana un estudi, conèixer o consultar els oficis, i aquest tipus de feina em feia tenir el cap en coses ben diferents de les

exposicions. Això no vol pas dir que en prescindís, car encara que no pensés en mostres personals sí que estava ben disposat a participar en col·lectives, i això és el que vaig fer.

Sens dubte que, en art, voler estar en una posició avantguardista i progressista és, al meu entendre, una bona cosa, i això podia ajudar molt, a més a més dels llibres, car com més mitjans i coneixements tècnics es poguessin tenir molt millor a l'hora de donar expressions més àmplies. En resum, calia viure i estar al dia, i la meva avidesa per viatjar, llegir, visitar museus i altres llocs i sobretot per treballar i voler aprendre del que cada dia i cada moment podem anar sumant si estem atents, ajudava molt. En la meva trajectòria es pot trobar més el fet de plantejar cada obra que no pas agafar un criteri determinat, un concepte i seguir el seu curs o estil. He sigut més amic de la llibertat i el propi albir, i aquesta posició ha fet que la meva aportació hagi estat oberta i difícil d'analitzar per a mi mateix, i ja no en parlem per als altres.

Al meu entendre cal educar la percepció, doncs aprendre a mirar i tenir els sentits aguditzats fa que se't presentin les ocasions per a fer obres més fàcilment i quan menys ho esperes. Sens dubte que a la percepció hi han d'acompanyar els coneixements i les experiències professionals, en resum, es tracta de tot un conjunt de vivències que teixeixen la persona i la condueixen.

Pel que fa al tema art-medi, es podria pensar únicament en l'obra que purament es capta en la realitat, però la veritat és que això ha estat l'incentiu, l'inici i el generador d'obres, tal com es mostra en aquest llibre. Moltes es mostren com a obres definitives, i d'altres com a motor d'altres obres.

Em fa que és important de mostrar i explicar l'art ambient perquè ha estat una realitat en mi, i ha generat prou material, certament més del que aquí es mostra, però no el suficient per a entendre que la realitat subministra un material cabalós del que voldria donar a conèixer la incidència que ha tingut en el meu art i agrair haver-lo tingut en tants moments -i amb l'ajuda de tantes persones- al llarg de la meua vida.

Quan el 1951 vaig deixar l'escola de Belles Arts de Sant Jordi de Barcelona, la vida em canvià. De ben petits ens van conduït, però ara era jo el que

havia de prendre les decisions, fer-me els horaris i enfocar la meua vida, i sobretot plantejar-me el que havia de fer artísticament. És fàcilment comprensible que la formació acadèmica no és la fi, fins pot ser un destorb; calia, doncs, trencar amb aquest llenguatge après per tal de ser lliure, i és aquí on es creà la primera gran crisi, donat que a més de trobar-me en una situació nova, entenia que havia d'estar atent a moltes coses: el que passava en el món de l'art, lectures diverses, etc. El grup Flamma, entre una cosa i l'altra, ocupava i mantenia la il·lusió, però calia ser valent en un ambient en què la dictadura militar d'en Franco ensopia l'esperit general, quan l'art és un mitjà que demana sempre transformació. Això costava molt d'entendre, i no diguem de canviar. El món de les exposicions era trist, i solament s'anaven fent les de torn. I si no entraves en aquests climes, et veies marginat. Però va ser per aquí que, de mica en mica, es va poder entrar en esferes que tenien inquietuds i saba de renovació: el Saló de Maig, el d'Octubre, les Fires d'Art, etc.

Per aquests temps, la pintura mural prenia un interès especial, i jo somiava en fer obres d'aquest tipus, fixant-me en els grans pintors de frescos des del quattrocento, com Giotto o tots aquells primitius pintors de murals com Cimabue, Fra Angelico, l'Escola de Siena, amb Simone Martini, o els florentins Masaccio i Massolino, fins a escultors com Donatello i pintors com Piero della Francesca i molts d'altres contemporanis.

Això era el que passava, i també que teníem ganes de renovar-ho tot. Aquesta estima pels artistes del quattrocento italià naixia del desig de disposar de parets tal com ells van poder fer. Era admiració, però al mateix temps un desig d'innovar, tan en el si de l'Església com en el medi social i civil.

Però pel que fa a aquest sentit d'un art d'ambientació, encara conservo imatges en la memòria, com una paret escrostonada pel temps. També recordo unes cases derruïdes i els empaperats de les parets que assenyalaven les diferents habitacions. Jo pensava que calia portar això a un museu, doncs eren obres d'art. I més tard també les soques dels arbres de Miramar, a Montjuïc de Barcelona, davant del mirador del mar, igualment com les escorces dels plàtans de la Devesa de Girona. Jo veia que tot això era una obra definitiva a la que no calia afegir res més, solament donar-li un altre context com podia ser un museu.

Si bé hi ha molts d'aquests aspectes en la naturalesa (les terres, els treballs del camp, etc.), vaig entrar també en el terreny de les indústries (can Boada, Cassà, Pasqual...), igualment com en els oficis: fusteria, ferreteria, picapedrer, fonedor... Per tot arreu hi havia de tot, parets de còdols, d'obres públiques amb diferents formes de mamposteria, etc. Recordo ara les parets d'unes cases de Cadaqués i altres pobles amb el seu desgast, com les inclemències del temps havien castigat la seva superfície. Unes bones fotografies en podrien donar testimoni davant la dificultat de disposar de la realitat.

Fita (2005)